บทสรุป

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘

เจตนารมณ์การออกพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘

ระบบกฎหมายของไทยมีการนำระบบการนำทรัพย์สินเป็นหลักประกันมาใช้นานแล้ว ได้แก่ การจำนอง และการจำนำ ซึ่งนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่การจำนองและจำนำก็ยังมีข้อจำกัดในทางกฎหมาย กล่าวคือ ในเรื่องจำนำกฎหมายให้นำเฉพาะสังหาริมทรัพย์ (ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้) เท่านั้น ที่ลูกหนี้สามารถนำมาเป็นหลักประกันได้ และต้องส่งมอบทรัพย์สินที่จำนำให้แก่ผู้รับจำนำ ซึ่งถ้าหากทรัพย์สินที่นำมาจำนำเป็นทรัพย์สินที่เป็นเครื่องมือในการประกอบธุรกิจของผู้จำนำก็จะส่งผลให้ผู้จำนำไม่สามารถนำทรัพย์สินดังกล่าว มาสร้างรายได้เพื่อนำไปชำระหนี้แก่ผู้รับจำนำได้ ส่วนกรณีการจำนอง แม้ผู้จำนองไม่จำต้องส่งมอบทรัพย์สินที่จำนองให้แก่ผู้รับจำนอง อย่างเช่นกรณีการจำนำก็ตาม แต่กฎหมายได้จำกัดประเภทของทรัพย์สินที่จะนำมาจำนองไว้จำกัด โดยให้จำนองได้เฉพาะอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์บางประเภทเท่านั้น ทำให้ผู้ประกอบการที่จะหาแหล่งเงินทุนไม่สามารถนำทรัพย์สินที่ใช้ในการประกอบธุรกิจมาจำนองเป็นหลักประกันได้ ทั้งๆ ที่ทรัพย์สินนั้นอาจมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง เช่น สินค้าคงคลัง วัตถุดิบ สิทธิการเช่าพื้นที่ประกอบธุรกิจ หรือทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น ข้อจำกัดดังกล่าวข้างต้นปิดกั้นโอกาสทางธุรกิจในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ซึ่งสร้างปัญหาให้แก่ผู้กู้ยืมเงินและเกิดปัญหาในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมอีกด้วย กฎหมายหลักประกันทางธุรกิจจึงมีความสำคัญเพิ่มโอกาสให้ผู้ประกอบธุรกิจและประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้สะดวกยิ่งขึ้น เป็นการเพิ่มความมั่นใจให้แก่ผู้ให้สินเชื่อ และเป็นการขจัดแหล่งเงินทุนนอกระบบ โดยสามารถนำทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจเป็นหลักประกันโดยไม่ต้องส่งมอบทรัพย์สิน ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการ สามารถใช้สอยทรัพย์สินดังกล่าวให้เกิดมูลค่า

- พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้พัฒนามาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ภายหลังจากการประสบวิกฤตเศรษฐกิจที่เรารู้จักกันดีในนาม “วิกฤตต้มยำกุ้ง”

- พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีทั้งหมด ๙๑ มาตรา แบ่งออกเป็น ๑ บท ๘ หมวด ดังนี้

บททั่วไป กำหนดชื่อของกฎหมาย วันบังคับใช้กฎหมาย คำนิยาม และผู้รักษาการ

- พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสองร้อยสี่สิบวัน (๒๔๐) นับแต่วัน ประกาศราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ซึ่งลงประกาศฯ เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ และมีผลบังคับใช้ วันที่ **๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙** (เริ่มจดทะเบียนตั้งแต่วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวดที่ ๑ สัญญาหลักประกันทางธุรกิจ การก่อให้เกิดสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ กำหนดความหมายของสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ กำหนดประเภทของผู้ให้หลักประกัน และผู้รับหลักประกัน กำหนดชนิดของหลักประกัน

- **สัญญาหลักประกันทางธุรกิจ** คือ สัญญาซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า ผู้ให้หลักประกัน จะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ เอาทรัพย์สินตราไว้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่าผู้รับหลักประกันต้องเป็นสถาบันการเงิน หรือบุคคลอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เพื่อเป็นการประกันการชำระหนี้ โดยไม่ต้องส่งมอบทรัพย์สินนั้นแก่ผู้รับหลักประกัน
- **ผู้ให้หลักประกัน** (ผู้กู้เงินหรือบุคคลอื่นซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน) จะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้
- **ผู้รับหลักประกัน**ต้องเป็นสถาบันการเงินหรือบุคคลอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

สถาบันการเงิน หมายถึง

- สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารต่างประเทศที่มาตั้งสำนักงานสาขาในประเทศไทย เครดิตฟองซิเอร์ บริษัทเงินทุน
- บริษัทที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตประกันวินาศภัย
- ธนาคารหรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น ได้แก่ ธนาคารรัฐ
- นิติบุคคลเฉพาะกิจซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์
- ทรัสตีในนามทรัสต์ตามกฎหมายว่าด้วยทรัสต์เพื่อธุรกรรมในตลาดทุน
- บริษัทหลักทรัพย์กองทุนรวม หรือผู้แทนผู้ถือหุ้นตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
- นิติบุคคลซึ่งประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า
- บริษัทบริหารสินทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์
- นิติบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจแฟ็กเตอริง
- สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเฉพาะกรณีกองทุนพัฒนาเอสเอ็มอีตามแนวประชารัฐ
- ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศเฉพาะกรณีการให้สินเชื่อร่วมกับสถาบันการเงิน
- นิติบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อและให้เช่าแบบลิสซิ่ง
- นิติบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจให้สินเชื่อ

○ **ผู้บังคับหลักประกัน** หมายถึง ผู้รับใบอนุญาตทำการเป็นผู้บังคับหลักประกัน โดยคู่สัญญา (ผู้ให้และผู้รับหลักประกัน) ตกลงกันเลือกผู้รับใบอนุญาตหนึ่งคนหรือหลายคนเป็นผู้บังคับหลักประกัน ในกรณีที่นำกิจการมาเป็นหลักประกัน

○ **ทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกัน** มี ๖ ประเภท คือ

➢ **กิจการ** ซึ่งหมายถึง ทรัพย์สินที่ผู้ให้หลักประกันใช้ในการประกอบธุรกิจและสิทธิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจนั้นที่ผู้ให้หลักประกันนำมาใช้เป็นประกันการชำระหนี้ ซึ่งผู้ให้หลักประกันอาจโอนบรรดาทรัพย์สินและสิทธิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องนั้นให้แก่บุคคลอื่นในลักษณะที่ผู้รับโอนสามารถประกอบธุรกิจดังกล่าวต่อไปได้ทันที เช่น กิจการร้านกาแฟ โรงงานผลิตพลังงานไฟฟ้า กิจการรับเหมาก่อสร้าง กิจการร้านอาหาร ร้านค้าต่างๆ เป็นต้น

➢ **สิทธิเรียกร้อง** ซึ่งหมายถึง สิทธิที่จะได้รับชำระหนี้และสิทธิอื่นๆ แต่ไม่หมายความรวมถึงสิทธิที่มีตราสาร เช่น บัญชีเงินฝากธนาคาร ลูกหนี้การค้า สิทธิตามสัญญาเช่า เป็นต้น

➢ **สังหาริมทรัพย์ที่ผู้ให้หลักประกันใช้ในการประกอบธุรกิจ** เช่น เครื่องจักร สินค้าคงคลัง หรือวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้า เป็นต้น

➢ **อสังหาริมทรัพย์**ในกรณีที่ผู้ให้หลักประกันประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์โดยตรง เช่น คอนโดมิเนียม บ้านจัดสรร เป็นต้น

➢ **ทรัพย์สินทางปัญญา** เช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า เป็นต้น

➢ **ทรัพย์สินอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง**

- กฎกระทรวง กำหนดให้ไม้ยืนต้นเป็นทรัพย์สินที่ใช้เป็นหลักประกันได้

○ **กำหนดให้สัญญาหลักประกันทางธุรกิจต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงานทะเบียน**

หมวดที่ ๒ การดำเนินการทางทะเบียน

○ กำหนดให้จัดตั้งสำนักงานทะเบียนหลักประกันทางธุรกิจขึ้นในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ทำหน้าที่ในการรับจดทะเบียน แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ โดยให้อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเป็นเจ้าพนักงานทะเบียน กฎหมายได้กำหนดให้เจ้าพนักงานทะเบียนตรวจความครบถ้วนของข้อมูลที่ผู้แจ้งจดทะเบียนต้องกรอกให้ครบตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๘ ผู้แจ้งจดทะเบียนต้องรับผิดชอบความถูกต้องของข้อมูลที่แจ้งต่อสำนักงานทะเบียนหลักประกันทางธุรกิจ

○ กรมได้จัดตั้งกองทะเบียนบริษัทมหาชนและหลักประกันทางธุรกิจเพื่อปฏิบัติหน้าที่สำนักงานทะเบียนหลักประกันทางธุรกิจ

- กำหนดให้ผู้รับหลักประกันมีหน้าที่ยื่นขอจดทะเบียนก่อตั้งสัญญาหลักประกัน แก้ไขเปลี่ยนแปลง และในกรณีที่มีการบังคับหลักประกันผู้รับหลักประกันมีหน้าที่ยื่นจดทะเบียนยกเลิกสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ
- กำหนดให้ผู้ให้หลักประกันมีหน้าที่จดทะเบียนยกเลิกสัญญาเมื่อหนี้ระงับสิ้นไป หรือมีข้อตกลงกันยกเลิกสัญญา หรือเมื่อมีการไถ่ถอนทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน
- กรณีทรัพย์สินที่มาเป็นหลักประกันเป็นทรัพย์มีทะเบียนให้เจ้าพนักงานทะเบียนมีหน้าที่ต้องแจ้งไปยังนายทะเบียนและเจ้าหนี้บุริมสิทธิ์อื่นทราบถึงการจดทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกการประกันตามพระราชบัญญัตินี้ลงในทะเบียนทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันโดยเร็วเมื่อได้รับแจ้ง (มาตรา ๓ “นายทะเบียน” หมายความว่า ผู้มีอำนาจหน้าที่จดทะเบียนสิทธิตามกฎหมาย)
- เมื่อจดทะเบียนแล้วผู้รับหลักประกันมีสถานะเป็นเจ้าหนี้มีประกันตามกฎหมาย ล้มละลายใช้ยันกับบุคคลภายนอกได้และผู้รับหลักประกันถือเป็นเจ้าหนี้บุริมสิทธิ์มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันก่อนเจ้าหนี้อื่น

หมวดที่ ๓ สิทธิและหน้าที่ของผู้ให้หลักประกันและผู้รับหลักประกัน

- กำหนดให้ผู้ให้หลักประกันมีสิทธิครอบครอง ใช้สอย แลกเปลี่ยน จำหน่าย จ่ายโอน และจำนองทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน ใช้เป็นหลักประกัน ใช้ในการผลิตนำไปรวมเข้ากับทรัพย์สินอื่นใช้ไปสิ้นไปในกรณีที่ครอบครองเพื่อการใช้สิ้นเปลืองและได้ดอกผลของทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน กำหนดให้ผู้ให้หลักประกันต้องจัดทำบัญชีทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันต้องยอมให้ผู้รับหลักประกันหรือตัวแทนเข้าตรวจดูทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันและบัญชีทรัพย์สิน

หมวดที่ ๔ สิทธิหน้าที่ระหว่างผู้ให้และผู้รับกับบุคคลภายนอก

- กำหนดให้ผู้รับหลักประกันมีสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันก่อนเจ้าหนี้สามัญ มีสิทธิเหนือทรัพย์สินที่รวมเข้ากันตามส่วนของค่าแห่งทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันของตนในเวลาที่ทรัพย์สินรวมเข้ากัน กำหนดหลักเกณฑ์การเรียงลำดับผู้รับหลักประกันและลำดับบุริมสิทธิ

หมวดที่ ๕ การบังคับหลักประกัน เมื่อมีเหตุบังคับหลักประกัน (ผิดนัดชำระหนี้) แบ่งเป็น

- วิธีการบังคับหลักประกันแบ่ง เป็น ๓ กรณี
  - **กรณีที่ ๑** การบังคับหลักประกันที่เป็นทรัพย์สิน ผู้รับหลักประกันอาจบังคับหลักประกันโดยให้ทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันหลุดเป็นสิทธิหรือโดยจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน เพื่อนำเงินมาชำระหนี้ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

- **กรณีที่ ๒** การบังคับหลักประกันในกรณีที่ทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันเป็นสิทธิในเงินฝากในสถาบันการเงิน ผู้รับหลักประกันอาจนำเงินฝากดังกล่าวหักชำระหนี้ได้ทันทีเมื่อมีเหตุบังคับหลักประกันตามสัญญา
- **กรณีที่ ๓** การบังคับหลักประกันที่เป็นกิจการให้ดำเนินการโดยจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน เพื่อนำเงินมาชำระหนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยผู้บังคับหลักประกันเป็นผู้ทำการไต่สวนข้อเท็จจริง กำหนดวิธีการที่เหมาะสมในการจำหน่ายกิจการ และจัดสรรเงินชำระหนี้แก่เจ้าหนี้

หมวดที่ ๖ การบังคับหลักประกันที่เป็นกิจการ กฎหมายกำหนดให้ผู้บังคับหลักประกันเป็นผู้ดำเนินการ

- คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้บังคับหลักประกัน ผู้ขอรับใบอนุญาต จะต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ด้านกฎหมาย บัญชี เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ หรือการประเมินราคาทรัพย์สิน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ได้แก่ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ทนายความ อนุญาโตตุลาการ ผู้เชี่ยวชาญศาล ผู้ทำแผน ผู้บริหารแผน ผู้ประเมินหลัก ผู้ประเมินชั้นวุฒิโดยต้องได้รับใบอนุญาตหรือขึ้นทะเบียนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า ๓ ปี
- อายุใบอนุญาตเป็นผู้บังคับหลักประกัน มีอายุ ๓ ปี

หมวดที่ ๗ ความระงับสิ้นไปแห่งสัญญาหลักประกัน กำหนดหลักเกณฑ์ความระงับสิ้นไปของสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ เมื่อ

- หนี้ที่ประกันระงับสิ้นไป เช่น ลูกหนี้ได้ชำระหนี้ เป็นต้น
- เมื่อคู่สัญญาตกลงกันเป็นหนังสือให้ยกเลิกสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ
- มีการไถ่ถอนทรัพย์ที่เป็นหลักประกัน
- มีการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันในการบังคับหลักประกันหรือเมื่อทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันหลุดเป็นสิทธิแก่ผู้รับหลักประกัน

หมวดที่ ๘ บทกำหนดโทษ บทกำหนดโทษ แบ่งออกได้เป็น ๒ เรื่อง

(๑) บทบัญญัติที่ลงโทษผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับสัญญาหลักประกันซึ่งมีหน้าที่กระทำการแต่ไม่กระทำการ หรือมีหน้าที่ต้องปฏิบัติแต่ไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งมีโทษปรับทางพินัย

(๒) บทบัญญัติที่ลงโทษผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับสัญญาหลักประกันโดยมีเจตนาทุจริต ซึ่งมีโทษจำคุก ปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

- อัตราค่าธรรมเนียม

รายการ	อัตราค่าธรรมเนียม
การจดทะเบียนสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ	
กรณีทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันเป็นที่ดิน	เท่ากับค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนจำนอง
ทรัพย์สินอื่นนอกจาก (ก) และกิจการ	ร้อยละ ๐.๑ ของจำนวนเงินที่ตกลงใช้ทรัพย์สินเป็นประกัน แต่ไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท
การแก้ไขเพิ่มจำนวนเงินที่ตกลงใช้ทรัพย์สินเป็นประกัน	ร้อยละ ๐.๑ ของจำนวนเงินที่ตกลงใช้ทรัพย์สินเป็นประกันเฉพาะในส่วนที่เพิ่ม แต่ไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท
การแก้ไขรายการจดทะเบียนสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ ยกเว้นรายการจำนวนเงินที่ตกลงใช้ทรัพย์สินเป็นประกัน	ครั้งละ ๒๐๐ บาท
การยกเลิกการจดทะเบียนสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ	๒๐๐ บาท
การออกหลักฐานการจดทะเบียน	ฉบับละ ๒๐๐ บาท
การตรวจดูรายการจดทะเบียน	ครั้งละ ๕๐ บาท
การถ่ายข้อมูลที่ได้จากระบบคอมพิวเตอร์	ครั้งละ ๘๐๐ บาท
การบันทึกข้อมูลที่มีความยาวของระเบียนไม่เกินสองร้อยอักขระ	ระเบียนละ ๐.๓๐ บาท
ใบอนุญาตผู้บังคับหลักประกัน	ฉบับละ ๑,๕๐๐ บาท
ค่าต่ออายุใบอนุญาตผู้บังคับหลักประกัน	ครั้งละ ๕๐๐ บาท
ใบแทนใบอนุญาตผู้บังคับหลักประกัน	ฉบับละ ๑๐๐ บาท
ทั้งนี้ ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมการออกหลักฐานการจดทะเบียน การตรวจดูรายการจดทะเบียน และการถ่ายข้อมูลที่ได้จากระบบคอมพิวเตอร์แก่ส่วนราชการ	